

Martine Brandsma, de eerste directeur van het Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics in Oudehaske. FOTO SIMON BLEEKER

IRENE OVERDUIN

De symboliek is niet te missen. Aan de voet van de oude grauwe afvalbult bij Oudehaske verrijst een testcentrum dat plastic afval vermijdbaar moet maken, een kleurrijk gebouw dat optimisme uitstraalt. In mei gaat het open.

Binnen zijn monteurs bezig om de machinerie in elkaar te zetten. Ze bouwen een soort mini-sorteerfabriek, zegt directeur Martine Brandsma (40). Hier kieperen opdrachtgevers straks hun bigbags met huishoudelijk afval op de lopende band. De inhoud gaat over de zeef, door de windshifter en langs de magneet, door de 2D/3D-scheider, door de plasticsoortenscheider en eventueel door de experimentele unit met gerobotiseerde grijparmen.

Ongeveer zoals in het echt, maar dan in een testsituatie. Met kleinere volumes, processen die elk moment stilgezet kunnen worden, bemonstering en verslaglegging. „Ik heb raampjes in de machines laten zetten, zodat bezoekers kunnen zien wat er binnen gebeurt. Misschien stuur ik ook nog eens cameraatjes mee.”

Hoeveel mensen krijgen de kans om een onafhankelijk testcentrum voor circulair plastic zelf uit het ei te blazen? Het enige in Europa? „Dit is zo gaaf”, zegt de enthousiaste kwartiermaker/directeur. Een achtergrond in plastics heeft Brandsma, opgeleid als bewegingstechnicus, niet. Wel een staat van dienst als onderzoeker en businessdeveloper bij TNO en directeur in de procesindustrie (TMC Chemical).

Plastic Polka

Deze week maakten 15 Europese landen en 66 bedrijven afspraken over hergebruik van plastic verpakkingen. Een sleutelrol is weggelegd voor het nieuwe Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics in Oudehaske.

Die ervaring komt van pas in een centrum dat merkhouders, retailers en verpakkingsbedrijven moet helpen om hun circulaire afspraken na te komen. Vorig jaar in februari legden 97 Nederlandse partijen zich in een Plastic Pact vast op het nakende afscheid van eenmalige verpakkingen.

In 2025 gebruiken fabrikanten 20 procent minder nieuw plastic en zijn plastic verpakkingen 20 ontworpen dat ze beter te recyclen zijn. Deze week werd dit Plastic Pact naar Europees niveau getild door 15 Europese landen en nog eens 66 bedrijven.

Het Plastic Pact kent geen juridische stok achter de deur. Niettemin verneemt Brandsma volop motivatie onder industriëlen om verpakkingen op andere leest te schoeien. „Je ziet dat ze bereid zijn nieuwe verpakkingenkennis te delen. Ze zeggen: we verkopen producten, geen verpakkingen, we willen onze doelstellingen van het Plastic Pact halen.”

Over het kraken en opwerken van olie tot kunststof product is bijna alles wel bekend. Over hergebruik weinig. Hoe bijvoorbeeld verkrijgt je een neutrale geur, hoe een gelijkmatige kleur? Hoe voorkom je verlies van elasticiteit? Hoe gedragen additieven als weekmakers, oxidanten en UV-stabilisatoren zich bij recycling? Welke kwaliteit moet het afvalplastic hebben om het te kunnen hergebruiken?

Die laatste vraag ligt bij uitstek op het bordje van het NTCP. Brandsma en haar team hopen de recyclers allereerst te verlossen van additionele sorteerstappen, handelingen die ze nu vrijwel standaard uitvoeren met het materiaal dat ze uit de bestaande sor-

teerinrichtingen krijgen. Toch is de hoogste graad van zuiverheid niet perse het streven. „Wij moeten in ons achterhoofd houden: waarvoor heeft de opdrachtgever het nodig, kan het uit?” Als die berrpaaltjes wil maken, volstaat een lage graad van zuiverheid. Is een yoghurtbakje het doel, dan gaan alle onderzoeksremmen los.

Onbedoeld kan het Plastic Pact prikkelen tot onhandige keuzes, merkt ze op. „Als je belooft om minder plastic te gebruiken, denk je automatisch aan dunner en lichter. Misschien is het beter om iets dikkere materialen te gebruiken die beter te sorteren en te hergebruiken zijn.”

Ook om die reden ziet Brandsma de merkhouders het liefst al in de ontwerpfase in Oudehaske. Als ze hier leren hoe een verpakking zich in de sortermachines gedraagt, nemen ze mogelijk betere beslissingen. „Je ziet nu voedselverpakkingen die uit zes of zeven laagjes bestaan. Functioneel voor de houdbaarheid, maar die laagjes maken sorteren en recyclen lastig.”

Wellicht leiden de testen en onderzoeken tot het inzicht dat het efficiën-

ter is om niet de verpakking te veranderen, maar een andere sorteertechniek te installeren. Ook goed. Uiteindelijk moeten Europese beleidsmakers hun voordeel met de opgedane kennis doen. Zij moeten de nieuwe standaarden vatten in regels.

Wilde experimenten lachen het team toe. Maar het NTCP is nadrukkelijk geen ontwikkelaar van nieuwe scheidingstechnologie. „De meeste sorteerbeidrijven hebben recentelijk grote investeringen gedaan die nog lang niet afgeschreven zijn”, verklaart Brandsma. „Die hebben belang bij optimalisering van bestaande technieken in combinatie met nieuwe.”

Brandsma gaat van start met vijf werknemers, maar het centrum belooft een zoete inval te worden voor hbo-stagiairs, promovendi en gedetacheerde specialisten. Wat haar betreft wordt het ook een magneet voor regionaal talent en Friezen om utens. Zelf behoort ze tot de laatste categorie. Geboren en opgegroeid in Oldeberkoop, gestudeerd in Den Haag, gewerkt in Utrecht en nu thuis in Lemmer.

Het centrum moet gaan draaien op inkomsten uit het onderzoeksprogramma en uit testwerk in opdracht van fabrikanten. Aanvullend gaat Brandsma op zoek naar incidentele subsidies op programma- en projectbasis.

Als het goed is, zien consumenten de inspanningen snel terug in de winkel. Misschien in de vorm van bakjes met folie in plaats van hardplastic deksels, of etiketten van dezelfde plasticsoort in plaats van papier, of doorzichtige schaalpjes in plaats van gekleurde.

Onbedoeld kan het Plastic Pact prikkelen tot onhandige keuzes